



Briselē, 2.12.2015.  
COM(2015) 614 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS  
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Noslēgt aprites loku – ES rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku**

## Noslēgt aprites loku – ES rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku

### Ievads

Pāreja uz pilnīgāku aprites ekonomiku, kurā produktu, materiālu un resursu vērtība tiek uzturēta pēc iespējas ilgi un kurā tiek radīts pēc iespējas maz atkritumu, ir būtisks ieguldījums ES centienos izveidot ilgtspējīgu mazoglekļa ekonomiku, kur resursi tiek izmantoti efektīvi. Šāda pāreja dod iespēju pārveidot Eiropas ekonomiku un radīt tai jaunas un konkurētspējīgas priekšrocības.

Aprites ekonomika palielinās ES konkurētspēju, pasargājot uzņēmumus no resursu trūkuma un svārstīgām cenām, palīdzot radīt jaunas darījumdarbības iespējas un inovatīvus efektīvākus ražošanas un patērēšanas veidus. Tā radīs vietēja mēroga darbvietas visiem prasmes līmeņiem un sociālās integrācijas un kohēzijas iespējas. Vienlaikus tā palīdzēs taupīt enerģiju un izvairīties no neatgriezeniska kaitējuma attiecībā uz klimatu un bioloģisko daudzveidību, gaisu, augsnes un ūdens piesārņojumu, ko var radīt resursu izmantošana tādā apjomā, kas pārsniedz Zemes spēju tos atjaunot. Nesenā ziņojumā minēti plašāki ieguvumi no aprites ekonomikas<sup>1</sup>, ieskaitot pašreizējo oglekļa dioksīda emisiju līmeņa samazināšanu. Pasākumi, kas attiecas uz aprites ekonomiku, tādējādi ir cieši saistīti ar galvenajām ES prioritātēm, ieskaitot nodarbinātību un izaugsmi, ieguldījumu programmu, klimatu un enerģētiku, sociālo programmu un rūpniecisko inovāciju, un ar pasaules mēroga centieniem ilgtspējīgas attīstības veicināšanā.

Ekonomikas dalībnieki, piemēram, uzņēmumi un patērētāji, ir svarīgs šā procesa virzītājspēks. Pašvaldību, reģionu un valsts iestādes īsteno pāreju uz aprites ekonomiku, bet Eiropas Savienībai ir nozīmīga loma atbalsta sniegšanā. Mērķis ir nodrošināt atbilstošu tiesisko regulējumu aprites ekonomikas attīstībai vienotajā tirgū un ekonomikas dalībniekiem un sabiedrībai kopumā dot skaidrus signālus par turpmāko rīcību saistībā ar ilgtermiņa mērķiem atkritumu apsaimniekošanas jomā, kā arī konkrētu, plašu un vērienīgu pasākumu kopumu, kas jāīsteno līdz 2020. gadam. ES līmeņa rīcība veicinās ieguldījumus un radīs vienlīdzīgus konkurences apstākļus, kā arī novērsīs šķēršļus, ko rada Eiropas tiesību akti vai to neatbilstīga izpilde, padziļinās vienoto tirgu un nodrošinās inovācijai labvēlīgus apstākļus un visu ieinteresēto personu iesaisti.

Tiesību aktu priekšlikumi par atkritumiem, kas pieņemti kopā ar šo rīcības plānu, ietver ilgtermiņa mērķus samazināt apglabāšanu poligonos un palielināt atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto galveno atkritumu plūsmu, piemēram, sadzīves atkritumu un izlietotā iepakojuma, apjomu. Šiem mērķiem vajadzētu palīdzēt dalībvalstīm pakāpeniski vienoties par labākās prakses līmeņiem un veicināt nepieciešamos ieguldījumus atkritumu apsaimniekošanā. Ir ierosināti turpmāki pasākumi, lai padarītu īstenošanu skaidru un

---

<sup>1</sup> *Growth within: a circular economy vision for a competitive Europe, report by the Ellen MacArthur Foundation, the McKinsey Centre for Business and Environment and the Stiftungsfonds für Umweltökonomie und Nachhaltigkeit (SUN), June 2015.*

vienkāršu, veicinātu ekonomisko stimulu radīšanu un uzlabotu ražotāja paplašinātas atbildības shēmas.

Stimulējot ilgtspējīgu darbību svarīgās nozarēs un jaunas darījumdarbības iespējas, plāns palīdzēs atrisināt aprites ekonomikas glabāto izaugsmes un nodarbinātības potenciālu. Tas ietver visaptverošas saistības attiecībā uz ekodizainu, stratēģisku pieeju attīstīšanu attiecībā uz plastmasu un ķīmiskajām vielām, nozīmīgu novatorisku projektu finansēšanas iniciatīvu saistībā ar ES pētniecības pamatprogrammu "Apvārsnis 2020" un mērķtiecīgus pasākumus plastmasas, pārtikas atkritumu, būvniecības, kritiski svarīgu izejvielu, rūpniecības un kalnrūpniecības atkritumu, patēriņa un publiskā iepirkuma jomā. Pēc tam tiks izstrādāti citi nozīmīgi tiesību aktu priekšlikumi par mēslošanas līdzekļiem un ūdens atkārtotu izmantošanu. Visbeidzot, lai sekmētu pāreju uz aprites ekonomiku, plānā ir iekļauti horizontālie veicināšanas pasākumi tādās jomās kā inovācija un ieguldījumi. Ierosinātās darbības atbalsta aprites ekonomiku katrā vērtību ķēdes posmā – no ražošanas līdz patēriņam, remontam un pārražošanai, atkritumu apsaimniekošanai un otrreizējām izejvielām, kas tiek no jauna integrētas ekonomikā. Ierosināto pasākumu izstrāde tiks turpināta saskaņā ar labāka regulējuma principiem, un par tiem tiks veikta atbilstīga apspriešanās un ietekmes novērtējums.

Rīcības plānā ir runa par ES līmeņa rīcību, kurai ir augsta pievienotā vērtība. Tomēr, lai padarītu aprites ekonomiku reālu, būs vajadzīga ilgtermiņa iesaiste visos līmeņos – no dalībvalstīm, reģioniem un pilsētām līdz uzņēmumiem un iedzīvotājiem. Dalībvalstis tiek aicinātas pilnībā iesaistīties ES rīcībā, šo rīcību integrējot un papildinot valsts līmenī. Aprites ekonomika būs jāattīsta arī pasaules mērogā. Lielāka rīcībpolitikas saskaņība ES iekšējā un ārējā darbībā šajā jomā palīdzēs īstenot globālās saistības, kuras uzņēmusies Savienība un ES dalībvalstis, jo īpaši saistībā ar ANO Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam un G7 aliansi resursefektivitātes jomā. Šis rīcības plāns palīdzēs līdz 2013. gadam sasniegt ilgtspējīgas attīstības mērķus, īpaši 12. mērķi: nodrošināt ilgtspējīga patēriņa un ražošanas modeļus.

## **1. Ražošana**

Aprites ekonomika sākas produkta dzīves cikla pašā sākumā. Produkta dzīves cikla laikā ieguvī, resursu izmantošanu un atkritumu rašanos ietekmē gan izstrādes, gan ražošanas procesi.

### **1.1. Produktu izstrāde**

Labāka izstrāde var padarīt produktus ilgāk lietojamus, vieglāk remontējamus, atjaunināmus vai pārražojamus. Tā var palīdzēt pārstrādātājiem izjaukt ražojumus, lai atgūtu vērtīgas izejvielas un komponentus. Kopumā tā var palīdzēt taupīt vērtīgus resursus. Tomēr pašreizējie tirgus signāli tās īstenošanai ir nepietiekami, it īpaši tāpēc ka ražotāju, lietotāju un

pārstrādātāju intereses atšķiras. Tāpēc ir būtiski radīt stimulus labākai produktu izstrādei, vienlaikus saglabājot vienoto tirgu un konkurenci un veicinot inovāciju.

Šajā kontekstā īpaši nozīmīgi ir elektriskie un elektroniskie ražojumi. To remontējamība var būt svarīga patērētājiem, un tie var saturēt vērtīgus materiālus, kas jāpadara par vienkāršāk pārstrādājamiem (piemēram, retzemju elementi elektroniskajās ierīcēs). Lai veicinātu šo produktu labāku izstrādi, Komisija turpmākajās produktu izstrādes prasībās saskaņā ar Ekodizaina direktīvu<sup>2</sup> (kuras mērķis ir uzlabot energopatēriņu ietekmējošu ražojumu energoefektivitāti un ekoloģiskos raksturlielumus) uzsvērs aprites ekonomikas aspektus. Līdz šim ekodizaina prasības galvenokārt ir bijušas saistītas ar energoefektivitāti<sup>3</sup>; nākotnē tiks sistemātiski izskatīti tādi jautājumi kā noteiktu materiālu vai vielu remontējamība, atjaunojamība, ilgizturība, pārstrādājamība vai identificēšana. Komisija šos jautājumus analizēs katram produktam atsevišķi jaunajos darba plānos un pārskatos, ņemot vērā dažādu produktu īpatnības (piemēram, inovācijas ciklus) un ar tiem saistītās grūtības, un ciešā sadarbībā ar attiecīgajām ieinteresētajām personām.

Sperot pirmo soli, Komisija saskaņā ar Ekodizaina direktīvu ir izstrādājusi un drīz ierosinās dalībvalstīm obligātas produktu izstrādes un marķēšanas prasības, lai atvieglotu un padarītu drošāku elektronisko displeju (piemēram, datoru vai televizoru plakano ekrānu) izjaukšanu, atkārtotu izmantošanu un pārstrādi.

Komisija arī ierosina veicināt labāku produktu izstrādi, diferencējot ražotāju finansiālās iemaksas ražotāja paplašinātas atbildības shēmās atkarībā no produktu ekspluatācijas laika beigu izmaksām. Tam vajadzētu radīt tiešu ekonomisko stimulu tādu produktu ražošanai, kurus var vieglāk pārstrādāt vai izmantot atkārtoti.

Visbeidzot, Komisija izvērtēs iespējas un darbības saskaņotāka politikas satvara izstrādei dažādiem darba virzieniem, kas saistīti ar ES rīcībpolitiku attiecībā uz produktiem<sup>4</sup>, ņemot vērā šo virzienu ietekmi uz aprites ekonomiku.

*- Komisija veicinās produktu remontējamību, atjaunojamību, ilgizturību un pārstrādājamību, turpmākajā darbā saskaņā ar Ekodizaina direktīvu pēc vajadzības izstrādājot aprites ekonomikai atbilstošas prasības attiecībā uz produktiem, ņemot vērā atšķirīgu produktu grupu īpatnības. Tas, kā to īstenot, tiks sīkāk aplūkots Ekodizaina darba plānā 2015.–2017. gadam. Komisija drīzumā arī ierosinās ekodizaina prasības elektroniskajiem displejiem.*

*- Noteikumi par paplašinātu ražotāja atbildību pārskatītajos tiesību aktu priekšlikumos par atkritumiem rada ekonomiskus stimulus labākai produktu izstrādei.*

<sup>2</sup> Direktīva 2009/125/EK. Šī direktīva attiecas uz visiem energopatēriņu ietekmējošiem ražojumiem.

<sup>3</sup> Ir aplēsts, ka līdz 2020. gadam Ekodizaina direktīva kopā ar pašreizējiem energomarķējuma pasākumiem ļaus ietaupīt vairāk nekā 175 miljonus tonnu naftas ekvivalenta (Mtoe) primārās enerģijas.

<sup>4</sup> Piemēram, ekodizaina, energomarķējuma, ekomarķējuma, zaļā publiskā iepirkuma un citi attiecīgi tiesību akti par produktiem.

- Komisija izvērtēs iespējas un darbības saskaņotāka politikas satvara izstrādei dažādiem darba virzieniem, kas saistīti ar ES nozaru rīcībpolitiku attiecībā uz produktiem, ņemot vērā šo virzienu ietekmi uz aprites ekonomiku.

## 1.2. Ražošanas procesi

Pat lietpratīgi izstrādātu produktu vai materiālu gadījumā neefektīvas resursu izmantošanas dēļ ražošanas procesos var zaudēt darbīgs darbības iespējas un radīt ievērojamu atkritumu daudzumu.

Primārajām izejvielām, ieskaitot atjaunojamās materiālus, būs svarīga loma ražošanas procesos arī aprites ekonomikā. Šajā kontekstā jāpievērš uzmanība to ražošanas vidiskajai un sociālajai ietekmei gan ES valstīs, gan valstīs ārpus ES. Tāpēc Komisija pasaules mērogā veicina primāro izejvielu ilgtspējīgu iegūvi, piemēram, ar politikas dialogu, partnerību un tirdzniecības<sup>5</sup> un attīstības politikas palīdzību. Rūpniecības nozarei ir jāuzņemas svarīgs uzdevums – konkrētas saistības veikt ilgtspējīgu iegūvi un sadarbība visā vērtības ķēdē.

Resursu izmantošanas, atkritumu radīšanas un apsaimniekošanas ziņā katra rūpniecības nozare ir atšķirīga. Tāpēc Komisija ar labāko pieejamo tehnisko paņēmieni atsauces dokumentu (kuri dalībvalstīm jāņem vērā, izdodot prasības attiecībā uz atļaujām rūpnieciskajām iekārtām) palīdzību turpinās veicināt labāko praksi vairākās rūpniecības nozarēs un sekmēs arī labāko praksi attiecībā uz kalnrūpniecības atkritumiem. Komisija veido Eiropas Resursefektivitātes izcilības centru un tādējādi arī palīdz MVU gūt labumu no darbīgs darbības iespējām, ko rada lielāka resursefektivitāte<sup>6</sup>. Piemēri darbībai šajā jomā ir ķīmisko vielu, kas rada bažas, aizstāšanas veicināšana un atbalsts MVU piekļuvei inovatīvām tehnoloģijām<sup>7</sup>. Mazajiem uzņēmumiem un jo īpaši MVU ieguvumus radītu arī ES vides vadības un audita shēmas (EMAS)<sup>8</sup> un vides tehnoloģiju verifikācijas (ETV)<sup>9</sup> izmēģinājuma programmas efektivitātes palielināšana un izmantošanas paplašināšana.

Turklāt ir svarīgi veicināt inovatīvus rūpnieciskos procesus. Piemēram, rūpnieciskā simbioze vienas nozares atkritumiem vai blakusproduktiem ļauj kļūt par resursiem citā nozarē. Komisija pārskatītajos priekšlikumos par atkritumiem ierosina elementus, kas atvieglos šo praksi, un plāno sadarboties ar dalībvalstīm, lai palīdzētu nodrošināt vienotu izpratni par noteikumiem par blakusproduktiem. Vēl viens šā inovatīvā procesa piemērs ir gāzveida izmešu noplūžu<sup>10</sup> atkārtota izmantošana. Cita joma ar augstu potenciālu ir pārražošana<sup>11</sup>: dažās nozarēs, piemēram, transportlīdzekļu vai rūpniecisko iekārtu nozarē, tā jau ir ierasta prakse, taču to varētu attīstīt arī citās nozarēs. ES atbalsta šādu daudzsološu attīstību,

<sup>5</sup> Īpaši 2015. gada oktobrī pieņemtā stratēģija "Tirdzniecība un investīcijas visiem".

<sup>6</sup> <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52014DC0440>.

<sup>7</sup> Lai atvieglotu MVU piekļuvi tehnoloģisko pakalpojumu centriem svarīgu pamattehnoloģiju jomā.

<sup>8</sup> Pēc tās pašreizējās derīguma pārbaudes.

<sup>9</sup> [http://ec.europa.eu/environment/etv/etv\\_preprog.htm](http://ec.europa.eu/environment/etv/etv_preprog.htm).

<sup>10</sup> Jo īpaši CO<sub>2</sub>.

<sup>11</sup> Vairāki ražošanas posmi, kuri attiecas uz nolietotu daļu vai produktu un kuru gaitā tas tiek padarīts par tādu, kas darbojas kā jauns vai labāk, ar atbilstošu garantiju.

izmantojot pētniecības un inovācijas finansēšanas programmu "Apvārsnis 2020"<sup>12</sup> un kohēzijas politikas fondus<sup>13</sup>.

- Komisija labāko pieejamo tehnisko paņēmienu atsauces dokumentos iekļaus vadlīnijas par atkritumu apsaimniekošanas un resursefektivitātes labāko praksi rūpniecības nozarēs<sup>14</sup>, kā arī izstrādās vadlīnijas par kalnrūpniecības atkritumiem un veicinās labāko praksi šajā jomā.

- Lai atvieglotu rūpniecisko simbiozi un palīdzētu radīt vienlīdzīgus konkurences apstākļus visā ES, Komisija (pārskatītajos priekšlikumos par atkritumiem) ierosina precizēt noteikumus par blakusproduktiem.

## 2. Patēriņš

Izvēles, ko izdara miljoniem patērētāju, var atbalstīt vai kavēt aprites ekonomiku. Šīs izvēles ietekmē informācija, kurai patērētāji var piekļūt, pieejamo produktu klāsts un cena, kā arī tiesiskais regulējums. Šis posms ir būtisks arī mājāsaimniecības atkritumu rašanās novēršanai un samazināšanai.

Situācijā, kad ir ļoti daudz marķējuma un ražotāju apgalvojumu par nekaitīgumu videi, ES patērētājiem bieži rodas grūtības noteikt atšķirību starp produktiem un uzticēties pieejamajai informācijai. Apgalvojumi par nekaitīgumu videi var ne vienmēr atbilst tiesību aktu prasībām par uzticamību, precizitāti un skaidrību<sup>15</sup>. Komisija sadarbojas ar ieinteresētajām personām, lai padarītu apgalvojumus par nekaitīgumu videi uzticamākus, un plāno nodrošināt esošo noteikumu labāku izpildi, cita starpā atjauninot vadlīnijas par negodīgu komercpraksi<sup>16</sup>. Tā testē produkta vides pēdas nospiedumu<sup>17</sup> – metodiku ekoloģisko raksturlielumu mērīšanai – un plāno izvērtēt šīs metodikas izmantojumu vides informācijas mērīšanai vai paziņošanai. Brīvprātīgais ES ekomarķējums ļauj identificēt produktus, kuriem to dzīves cikla laikā ir samazināta ietekme uz vidi. Komisija izvērtēs, kā uzlabot tā efektivitāti un ieguldījumu aprites ekonomikā<sup>18</sup>.

Šā gada pirmajā pusē Komisija ierosināja uzlabotu marķēšanas sistēmu attiecībā uz mājāsaimniecības ierīču un citu energopatēriņu ietekmējošu ražojumu energoefektivitāti, un tā palīdzēs patērētājiem izvēlēties efektīvākos produktus<sup>19</sup>. Ierosinātā sistēma arī ļaus

<sup>12</sup> Uzaicinājums iesniegt priekšlikumus attiecībā uz nākotnes rūpnīcām, 2014. gads – uzaicinājums iesniegt priekšlikumus attiecībā uz rūpniecisko simbiozi, 2014. gads.

<sup>13</sup> [http://ec.europa.eu/regional\\_policy/index.cfm/en/information/legislation/guidance/](http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/en/information/legislation/guidance/).

<sup>14</sup> Tas notiks labāko pieejamo tehnisko paņēmienu atsauces dokumentu regulāro plānoto pārskatīšanu kontekstā.

<sup>15</sup> Sk. patērētāju tirgus pētījumu par apgalvojumiem par nekaitīgumu videi attiecībā uz nepārtikas produktiem: [http://ec.europa.eu/consumers/consumer\\_evidence/market\\_studies/environmental\\_claims/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/market_studies/environmental_claims/index_en.htm).

<sup>16</sup> Direktīvas 2005/29/EK par uzņēmēju negodīgu komercpraksi attiecībā pret patērētājiem kontekstā.

<sup>17</sup> COM (2013) 0196 final. Pašlaik tiek testēta uz pilotprojektiem. Balstoties uz pilotprojekta rezultātiem, Komisija izvērtēs produkta vides pēdas nospieduma metodikas turpmāku izmantojumu.

<sup>18</sup> Pēc tā pašreizējās derīguma pārbaudes.

<sup>19</sup> COM(2015) 341.

patērētājiem sniegt informāciju par energopatēriņu ietekmējošu ražojumu ekoloģiskajiem raksturlielumiem, ieskaitot ilgizturību<sup>20</sup>.

Svarīgs faktors, kas ietekmē pirkšanas lēmumus gan vērtības ķēdē, gan galapatērētājiem, ir cena. Tāpēc dalībvalstis tiek mudinātas radīt stimulus un izmantot ekonomiskus instrumentus, piemēram, nodokļu uzlikšanu, lai nodrošinātu, ka produktu cenas labāk atspoguļo vides izmaksas. Ar garantijām saistīti aspekti, piemēram, likumā noteiktais garantijas laiks un pierādīšanas pienākuma pārņemšana<sup>21</sup>, arī veido svarīgu patēriņa sistēmas daļu, jo tie var pasargāt patērētājus no precēm ar defektiem, veicināt produktu ilgizturību un remontējamību, kā arī sekmēt to, ka produkti netiek izmesti. Eiropas Savienībā uz fiziskām precēm attiecas divu gadu garantija, taču joprojām ir problēmas ar šā noteikuma īstenošanu. Komisija risinās šāda veida jautājumus, īpaši gaidāmā priekšlikuma, kas attiecas uz preču pārdošanu tiešsaistē, kontekstā. Tā arī izvērtēs svarīgos patērētāju aizsardzības tiesību aktus un apsvērs iespējamus uzlabojumus<sup>22</sup>.

Kad produkts ir nopirks, tā kalpošanas laiku var paildzināt, to atkārtoti izmantojot un remontējot, un tādējādi var novērst šķērdēšanu. Atkārtotas izmantošanas un remonta nozares ir darbietilpīgas un tāpēc sniedz ieguldījumu ES nodarbinātības un sociālajā programmā. Pašlaik dažus produktus nav iespējams salabot to dizaina dēļ vai arī tāpēc, ka nav pieejamas rezerves daļas vai informācija par remontu. Turpmākais darbs pie produktu ekodizaina (sk. 1.1. sadaļu) palīdzēs padarīt produktus ilgizturīgākus un vieglāk salabojamus: īpaši tiks aplūkots jautājums par prasībām attiecībā uz rezerves daļu un remonta informācijas pieejamību (piemēram, tiešsaistes remonta rokasgrāmatās), tostarp izvērtēta horizontālo prasību, kas attiecas uz remonta informācijas sniegšanu, iespējamība. Plānotas morālās novecošanas prakse var arī ierobežot laiku, kurā produkts ir lietojams. Izmantojot neatkarīgu testēšanas programmu, Komisija sāks darbu pie šādas prakses atklāšanas un šīs problēmas risināšanas veidiem. Turklāt pārskatītajos tiesību aktu priekšlikumos par atkritumiem ir iekļautas jaunas prasības, kas veicinās sagatavošanu atkārtotai izmantošanai. Dalībvalstīm un reģionālajām un pašvaldības iestādēm arī ir svarīga loma atkārtotas izmantošanas un remontēšanas veicināšanā; dažas iestādes jau ir īstenojušas iniciatīvas šajā jomā.

Lai samazinātu sadzīves atkritumu apjomu, ir iespējams veikt arī citas darbības. Bieži tas ir rezultatīvāk paveicams valsts vai vietējā līmenī, kur šīs darbības var īstenot mērķtiecīgāk: īpaši labi rezultāti bijuši izpratnes veicināšanas kampaņām un ekonomiskiem stimuliem<sup>23</sup>. Komisija veicina atkritumu rašanās novēršanu un to pārstrādi, izmantojot informācijas un paraugprakses apmaiņu, kā arī nodrošinot kohēzijas politikas finansējumu projektiem vietējā un reģionālā līmenī, tostarp starpreģionālajai sadarbībai.

---

<sup>20</sup> Pamatojoties uz datiem, ko var izmērīt tirgus uzraudzības iestādes, un bez būtiskas negatīvas ietekmes uz marķējuma skaidru saprotamību un iedarbīgumu klientu vidū.

<sup>21</sup> Saskaņā ar Direktīvu 99/44/EK pirmajos sešos mēnešos pēc piegādes pārdevējam jāpierāda, ka piegādes laikā nav bijis neatbilstību. Pēc tam pierādīšanas pienākums ir pircējam.

<sup>22</sup> Saskaņā ar patērētāju aizsardzības tiesību aktu derīguma pārbaudi, par kuru paziņots Komisijas darba programmā 2015. gadam (COM(2014) 910 *final* – 3. pielikums).

<sup>23</sup> Piemēram, stimulu sistēmas pašvaldībām vai shēmas "maksā, kad izmet", kad mājsaimniecības (piemēram) maksā atbilstoši nepārstrādājamo atkritumu daudzumam, ko tās izmet.

Aprites ekonomikas attīstību var atbalstīt arī inovatīvas patēriņa formas, piemēram, produktu vai infrastruktūras kopīga izmantošana (sadarbības ekonomika), pakalpojumu, nevis produktu patērēšana vai IT vai digitālo platformu izmantošana. Šīs jaunās patēriņa formas bieži attīsta uzņēmumi vai iedzīvotāji, un to izmantošana tiek veicināta valsts, reģionālā un vietējā līmenī. Komisija atbalsta šos jaunus darījumsdarbības un patēriņa modeļus, izmantojot programmu "Apvārsnis 2020" un kohēzijas politikas finansējumu (sk. arī 6. sadaļu). Kā paziņots Vienotā tirgus stratēģijā<sup>24</sup>, tā izstrādās arī Eiropas sadarbības ekonomikas dienaskārtību.

Eiropas patēriņa lielu daļu (gandrīz 20 % no ES IKP) veido publiskais iepirkums. Tādējādi tam var būt svarīga loma aprites ekonomikā, un Komisija sekmēs šīs lomas īstenošanu, veicot pasākumus saistībā ar zaļo publisko iepirkumu<sup>25</sup>, kuram tiek izstrādāti ES līmeņa kritēriji, kurus pēc tam brīvprātīgi varēs izmantot publiskas iestādes. Pirmkārt, Komisija nodrošinās, ka nākotnē, nosakot vai pārskatot kritērijus, īpaša uzmanība tiks pievērsta aspektiem, kas svarīgi aprites ekonomikā, piemēram, ilgzinātībai un remontējamībai. Otrkārt, Komisija atbalstīs to, ka šos kritērijus plašāk izmanto publiskas iestādes<sup>26</sup>, un apsvērs risinājumus, kā zaļo publisko iepirkumu varētu izmantot plašāk visā Eiropas Savienībā, īpaši attiecībā uz produktiem vai tirgiem, kas ir ļoti svarīgi aprites ekonomikai. Visbeidzot, Komisija rādīs piemēru, panākot, lai zaļais publiskais iepirkums tiktu izmantots pēc iespējas plaši tās iepirkumos un veicinot zaļā publiskā iepirkuma izmantošanu ES fondos.

- *Komisija, strādājot pie ekodizaina koncepcijas, konkrēti apsvērs samērīgas prasības attiecībā uz ilgzinātību un remonta informācijas un rezerves daļu pieejamību, kā arī apsvērs ilgzinātības informācijas ieviešanu turpmākajos energomarkējuma pasākumos.*
- *Pārskatītajos priekšlikumos par atkritumiem Komisija ierosina jaunus noteikumus, kas veicina atkārtotu izmantošanu.*
- *Komisija strādās pie tā, lai tiktu labāk īstenotas garantijas attiecībā uz materiālajiem produktiem, izvērtēs uzlabošanas iespējas un risinās jautājumu saistībā ar nepatiesiem apgalvojumiem par nekaitīgumu videi.*
- *Komisija saistībā ar programmu "Apvārsnis 2020" sagatavos neatkarīgu testēšanas programmu, kas palīdzēs identificēt problēmas, kuras saistītas ar iespējamu plānotu morālu novecošanu. Šajā darbā pēc nepieciešamības iesaistītos attiecīgās ieinteresētās personas.*
- *Komisija rīkosies attiecībā uz zaļo publisko iepirkumu, jaunos vai pārskatītos kritērijos lielāku svaru piešķirot aprites ekonomikas aspektiem, atbalstot zaļā publiskā iepirkuma plašāku izmantošanu un rādot piemēru savos iepirkumos un ES finansējumā.*

### **3. Atkritumu apsaimniekošana**

Aprites ekonomikā svarīga loma ir atkritumu apsaimniekošanai – tieši tā nosaka, kā ES atkritumu hierarhija tiek īstenota praksē. Atkritumu hierarhija nosaka prioritāru secību:

<sup>24</sup> COM(2015) 550.

<sup>25</sup> Saskaņā ar globālo ilgtspējīgas attīstības mērķi sekmēt ilgtspējīgu publiskā iepirkuma praksi.

<sup>26</sup> Cita starpā izmantojot mērķtiecīgas apmācības programmas.



atkritumu rašanās novēršana, pēc tam sagatavošana atkārtotai izmantošana, pārstrāde, enerģijas reģenerācija, atkritumu likvidēšana, piemēram, apglabāšana poligonos. Šā principa mērķis ir veicināt tādu iespēju izmantošanu, kuras kopumā rada videi labvēlīgāko rezultātu. Ar to, kā atkritumi tiek savākti un apsaimniekoti, var panākt vai nu augstākus pārstrādes rādītājus un to, ka materiāli atgriežas atpakaļ ekonomikā, vai arī tieši otrādi – neefektīvu sistēmu, kurā pārstrādājamākie atkritumi nokļūst poligonos vai tiek sadedzināti, kas rada potenciāli kaitīgu ietekmi uz vidi un būtiskus ekonomiskus zaudējumus. Lai sasniegtu augstu materiālu reģenerācijas līmeni, ir būtiski dot ilgtermiņa signālus publiskām iestādēm, uzņēmumiem un ieguldītājiem, kā arī noteikt sekmējošus apstākļus ES līmenī, ieskaitot pašreizējo pienākumu konsekventu ievērošanu. Būtu jāņem vērā visi atkritumi: gan tie, kas rodas mājsaimniecībā, uzņēmumos, rūpniecībā vai kalnrūpniecībā (sk. 1.2. sadaļu), gan arī tie, kas rodas būvniecības nozarē (sk. 5.4. sadaļu).

Pašlaik tikai aptuveni 40 % no ES mājsaimniecībās radītajiem atkritumiem tiek pārstrādāti. Šis vidējais rādītājs slēpj lielas atšķirības dalībvalstu un reģionu vidū: dažās vietās tas sasniedz 80 %, savukārt citās ir mazāks par 5 %. Komisija ierosina jaunus tiesību aktu priekšlikumus par atkritumiem, lai sniegtu ilgtermiņa redzējumu, kā palielināt pārstrādes apjomu un samazināt sadzīves atkritumu apglabāšanu poligonos, vienlaikus ņemot vērā dalībvalstu atšķirības. Priekšlikumos arī mudināts vairāk izmantot ekonomiskus instrumentus, lai nodrošinātu saskaņotību ar ES atkritumu hierarhiju.

Pārskatītajos priekšlikumos par atkritumiem ietilpst arī lielākas pārstrādātā izlietotā iepakojuma mērķvērtības<sup>27</sup>, kas papildinās sadzīves atkritumu mērķvērtības un uzlabos izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu tirdzniecības un rūpniecības nozarēs. Eiropas Savienībā kopš ES mērķvērtību ieviešanas papīra, stikla, plastmasas, metāla un koka iepakojumam<sup>28</sup> ir pārstrādāts vairāk izlietota iepakojuma (no mājsaimniecībām un rūpnieciskiem/komerciāliem avotiem), un ir potenciāls pārstrādāt vēl vairāk, kas radīs lielākus ieguvumus ekonomikai un videi.

Lai palielinātu augstas kvalitātes pārstrādes apjomu, ir vajadzīgi uzlabojumi atkritumu savākšanā un šķirošanā. Savākšanas un šķirošanas sistēmas bieži daļēji finansē no ražotāja paplašinātas atbildības shēmām, kurās ražotāji palīdz segt produktu savākšanas un apstrādes izmaksas. Lai padarītu šīs shēmas efektīvākas, Komisija ierosina minimālos nosacījumus attiecībā uz pārredzamību un izmaksu efektivitāti. Dalībvalstis un reģioni arī var izmantot šīs shēmas papildu atkritumu plūsmām, piemēram, tekstilizstrādājumiem un mēbelēm.

Pārskatītajos priekšlikumos atkritumu jomā tiks risināti arī būtiski jautājumi, kas saistīti ar pārstrādes apjomu aprēķinu. Tas ir svarīgi, lai nodrošinātu salīdzināmu un kvalitatīvu statistiku visā Eiropas Savienībā, kā arī lai vienkāršotu līdzšinējo sistēmu un sekmētu atsevišķi savāktu atkritumu rezultatīvu pārstrādi lielākā apjomā.

<sup>27</sup> Priekšlikumā par metāliem tiks ieviestas atsevišķas apakšmērķvērtības alumīnijam un melnajiem metāliem.

<sup>28</sup> [http://ec.europa.eu/environment/waste/packaging/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/environment/waste/packaging/index_en.htm).

Ir svarīgi arī novērst šķēršļus praksē. Bieži nav iespējams pārstrādāt lielāku apjomu administratīvās jaudas, investīciju trūkuma dalītas savākšanas un pārstrādes infrastruktūrā un nepietiekama ekonomisko instrumentu (tādu kā maksa par atkritumu poligonu izmantošanu vai shēma "maksā, kad izmet") izmantojuma dēļ; lielas problēmas rada arī pārmērīgas jaudas radīšana atkritumu atliku (tostarp jauktu atkritumu atliku) apstrādes infrastruktūrās. Jaunajos tiesību aktu priekšlikumos par atkritumiem šie šķēršļi ir ņemti vērā, nosakot ilgtermiņa un starpposma mērķvērtības ar iespēju valstīm, kas saskaras ar vislielākajām grūtībām dalītas savākšanas un pārstrādes veicināšanā, iegūt termiņa pagarinājumus; ir vajadzīga arī ieviešanas stratēģija, kas ļautu nodrošināt, ka notiek virzība uz priekšu un ka īstenošanas nepilnības tiek laikus novērstas. Komisija arī ir apņēmusies sniegt tehnisku palīdzību dalībvalstīm, kas saskaras ar ieviešanas grūtībām, un atvieglot labākās prakses apmaiņu ar valstīm un reģioniem, kas ir sekmīgi uzlabojuši atkritumu apsaimniekošanu. Komisija jau ir sākusi vairākas atbilstības veicināšanas iniciatīvas, lai nodrošinātu ES tiesību aktu par atkritumiem (tostarp par sadzīves un bīstamajiem atkritumiem un dalītu savākšanu) labāku īstenošanu, kā arī lai veicinātu izpratni valsts līmenī. Pašreizējā ciešā sadarbība ar dalībvalstīm turpmāk tiks pastiprināta, un tiks izveidota labāka saikne starp tiesību aktiem par atkritumiem un plašākām darbībām aprītes ekonomikas atbalstam.

ES kohēzijas politikai ir būtiska loma ieguldījumu trūkuma novēršanā attiecībā uz labāku atkritumu apsaimniekošanu un atbalsta sniegšanā atkritumu hierarhijas piemērošanai<sup>29</sup>. Pēdējo divdesmit gadu laikā šie fondi ir plaši izmantoti Eiropas Savienībā, lai attīstītu atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūru. Pašreizējā finansēšanas programmā (2014.–2020. gadam) jāievēro *ex ante* nosacījumi, lai nodrošinātu, ka jaunie ieguldījumi atkritumu nozarē ir saskaņā ar atkritumu apsaimniekošanas plāniem, ko dalībvalstis izstrādājušas savu pārstrādes mērķvērtību sasniegšanai. Tas nozīmē, ka finansējums jaunam poligonam tiks piešķirts tikai izņēmuma gadījumos (piemēram, galvenokārt bīstamiem atkritumiem, kas nav reģenerējami) un ka finansējums jaunām atkritumu atliku apstrādes (piemēram, sadedzināšanas vai mehāniski bioloģiskas apstrādes) iekārtām tiks piešķirts tikai nelielos un labi pamatotos gadījumos, kad nav pārmērīgas jaudas riska un tiek pilnībā ievēroti atkritumu hierarhijas mērķi. Kopumā ir paredzēts, ka pašreizējā finansēšanas programmā atkritumu apsaimniekošanai tiks novirzīti 5,5 miljardi euro.

Vēl viens šķērslis augstākiem pārstrādes rādītājiem ir atkritumu nelegāla pārvadāšana gan ES valstīs, gan ārpus tām, kas bieži vien nozīmē neapmierinošu un videi kaitīgu apstrādi. 2014. gadā tika pieņemta pārskatīta regula par atkritumu sūtījumiem<sup>30</sup>, kas atvieglos šo nelegālo sūtījumu atklāšanu; Komisija veiks turpmākus pasākumus, lai palīdzētu nodrošināt tās pienācīgu īstenošanu. Lai novērstu izejvielu noplūdi, īpaša uzmanība tiks pievērsta atkritumu plūsmām ar augstu pievienoto vērtību, piemēram, nolietotiem transportlīdzekļiem.

<sup>29</sup> Tostarp ar novatorisku pieeju palīdzību.

<sup>30</sup> [2014. gada 15. maija Regula \(ES\) Nr. 660/2014.](#)

Turklāt, lai veicinātu kvalitatīvu pārstrādi ES un citur, Komisija sekmēs konkrētu svarīgu atkritumu veidu (piemēram, elektronisko iekārtu atkritumu, plastmasas) apstrādes iekārtu brīvprātīgu sertifikāciju.

Ja atkritumu rašanos nevar novērst vai ja tos nevar pārstrādāt, gan no vides, gan ekonomiskā viedokļa lielākajā daļā gadījumu priekšroka ir dodama to pārvēršanai enerģijā, nevis apglabāšanai poligonos. Tādējādi "enerģija no atkritumiem" var būt daļa no ES enerģētikas un klimata politikas un veidot sinerģijas ar to, taču ievērojot ES atkritumu apsaimniekošanas hierarhijas principus. Komisija izpētīs, kā to var optimizēt, neapdraudot atkritumu plašāku atkārtotu izmantošanu un pārstrādi, un kā attiecīgo enerģijas potenciālu var vislabāk izmantot. Šajā nolūkā Komisija Enerģētikas Savienības satvarā īstenos iniciatīvu "enerģija no atkritumiem".

*Kopā ar šo rīcības plānu Komisija pieņem pārskatītus tiesību aktu priekšlikumus par atkritumiem, ietverot:*

*- ilgtermiņa pārstrādes mērķvērtības sadzīves atkritumiem un izlietotajam iepakojumam, kā arī apglabāšanas poligonos samazināšanai,*

*- noteikumus, kas veicina ekonomisku instrumentu pastiprinātu izmantošanu,*

*- ražotāja paplašinātas atbildības shēmām izvirzītas vispārīgas prasības,*

*- definīciju un aprēķina metožu vienkāršošanu un saskaņošanu,*

*un tā pastiprinās sadarbību ar dalībvalstīm, lai uzlabotu atkritumu apsaimniekošanu praksē un tostarp izvairītos no pārmērīgi lielas atkritumu atliku apstrādes jaudas radīšanas.*

*Komisija palīdzēs dalībvalstīm un reģioniem nodrošināt to, ka kohēzijas politikas ieguldījumi atkritumu apsaimniekošanas nozarē palīdz veicināt ES atkritumu tiesību aktu mērķus un ka tie pamatojas uz ES atkritumu hierarhiju.*

#### **4. No atkritumiem līdz resursiem: otrreizējo izejvielu un ūdens atkārtotas izmantošanas tirgus attīstība**

Aprites ekonomikā materiāli, kurus var pārstrādāt, atkal atgriežas ekonomikā kā jaunas izejvielas un tādējādi palielina apgādes drošību. Šīs "otrrreizējās izejvielas" var tirgot un nosūtīt tāpat kā primārās izejvielas no parastajiem ieguves resursiem.

Pašlaik otrreizējās izejvielas joprojām veido mazu daļu no Eiropas Savienībā izmantotajiem materiāliem<sup>31</sup>. Atkritumu apsaimniekošanas prakse tieši ietekmē materiālu daudzumu un kvalitāti, tāpēc darbības šīs prakses uzlabošanai ir ļoti svarīgas (sk. 3. sadaļu). Tomēr šā svarīgā tirgus izaugsmi un materiālu netraucētu apriti kavē citi šķēršļi, un Komisija strādā pie turpmākas galveno šķēršļu analīzes šajā kontekstā. Šajā jomā ES rīcība ir īpaši svarīga, ņemot vērā ietekmi uz vienoto tirgu un saiknes ar pašreizējiem ES tiesību aktiem.

<sup>31</sup> Ar dažiem izņēmumiem (kā tērauds un papīrs) – piemēram, 5 % plastmasai.

Viens no šķēršļiem, ar ko saskaras operatori, kas vēlas izmantot otrreizējās izejvielas, ir neskaidrība par to kvalitāti. Tad, ja nav ES mēroga standartu, var būt grūti noteikt piemaisījumu līmeni vai derīgumu augstas kvalitātes pārstrādei (piemēram, plastmasai). Pēc šādu standartu izstrādes būtu jāpalielinās uzticēšanās līmenim otrreizējām izejvielām un pārstrādātiem materiāliem, un tā palīdzētu atbalstīt tirgu. Tādēļ Komisija, apspriežoties ar attiecīgajām nozarēm, sāks darbu pie ES mēroga kvalitātes standartiem attiecībā uz otrreizējām izejvielām, kur tie ir nepieciešami. Turklāt pārskatītajos tiesību aktu priekšlikumos par atkritumiem ir saskaņotāki noteikumi, kas ļauj noteikt, kad otrreizējā izejviela vairs nav jāuzskata par atkritumiem, – ir precizēti līdzšinējie noteikumi par stadiju, kad atkritumi vairs nav atkritumi. Tas radīs lielāku noteiktību operatoriem un vienlīdzīgu konkurences apstākļus.

Pārstrādātas barības vielas ir atsevišķa svarīga otrreizējo izejvielu kategorija, kurai jāizstrādā kvalitātes standarti. Tās ir klātesošas, piemēram, organiskajos atkritumos, un tās var atkal laist augsnē kā mēslošanas līdzekļus. To ilgtspējīga izmantošana lauksaimniecībā samazina vajadzību pēc minerālmēsliem, kuru ražošana negatīvi ietekmē vidi un ir atkarīga no fosfātiežu (kas ir ierobežots resurss) importa. Tomēr mēslošanas līdzekļu, kuru pamatā ir pārstrādātas barības vielas, izmantošanu patlaban kavē dalībvalstu atšķirīgie noteikumi un kvalitātes un vides standarti. Lai risinātu šo situāciju, Komisija ierosinās pārskatīt ES regulu par mēslošanas līdzekļiem. Šajā sakarībā tiks ierosināti arī jauni pasākumi, kas atvieglos organisko un uz atkritumiem balstīto mēslošanas līdzekļu atzīšanu visā ES, tādējādi stimulējot ES mēroga tirgus ilgtspējīgu attīstību.

Pēdējo gadu desmitu laikā dažās ES daļās akūtāka ir kļuvusi ūdens trūkuma problēma, un tam ir negatīva ietekme uz vidi un ekonomiku. Bez ūdens izmantošanas efektivitātes palielināšanas pasākumiem rezultatīvs līdzeklis ūdens apgādes palielināšanai un spiediena samazināšanai uz pārmēru izmantotajiem ES ūdens resursiem ir attīrītu notekūdeņu atkārtota izmantošana drošos un izmaksefektīvos apstākļos, taču šis līdzeklis netiek pietiekami izmantots. Ūdens atkārtota izmantošana lauksaimniecībā arī veicina barības vielu pārstrādāšanu, jo tiek aizstāti cietie mēslošanas līdzekļi. Komisija veiks vairākus pasākumus, kas veicinās attīrītu notekūdeņu atkārtotu izmantošanu, tostarp pieņems tiesību aktus par minimālajām prasībām atkārtoti izmantojamam ūdenim.

Cits ļoti svarīgs jautājums otrreizējo izejvielu tirgu attīstībai ir saikne ar tiesību aktiem par ķīmiskajām vielām. Arvien lielāks ķīmisko vielu daudzums tiek atzīts par tādu, kas rada apdraudējumu cilvēka veselībai vai videi, un tām tiek noteikti ierobežojumi vai tās tiek aizliegtas. Tomēr šīs vielas var būt tādu produktu sastāvā, kas ir pārdoti pirms ierobežojumu piemērošanas, un dažiem no tiem ir ilgs kalpošanas laiks, tāpēc dažkārt pārstrādei paredzētajās plūsmās var atrast ķīmiskas vielas, kas rada bažas. Šādu vielu noteikšana vai atdalīšana var izmaksāt dārgi, un tas var radīt šķēršļus, jo īpaši maziem pārstrādātājiem.

Netoksisku materiālu aprites veicināšana un ķīmisko vielu, kas rada bažas, labāka izsekošana produktos atvieglos pārstrādi un uzlabos otrreizējo izejvielu izmantošanu. Mijiedarbība starp tiesību aktiem par atkritumiem, produktiem un ķīmiskajām vielām jānovērtē aprites

ekonomikas kontekstā, lai nolemtu, kāds ir pareizais rīcības virziens ES līmenī, lai atrisinātu vielu, kas rada bažas, klātbūtnes jautājumu, neradītu nevajadzīgu slogu pārstrādātājiem un atvieglotu ķīmisko vielu izsekojamību un riska pārvaldību pārstrādes procesā. Tāpēc Komisija veiks analīzi un ierosinās rīcības variantus, lai novērstu nevajadzīgus šķēršļus, vienlaikus saglabājot augstu cilvēka veselības un vides aizsardzības līmeni. Šis darbs tiks ņemts vērā gaidāmajā ES netoksiskas vides stratēģijā<sup>32</sup>.

Ir svarīgi arī atvieglot otrreizējo izejvielu pārrobežu pārvietošanu, lai nodrošinātu, ka tās var viegli tirgot visā Eiropas Savienībā. Šajā jomā tiks vienkāršotas pārrobežu formalitātes, un to panāks, izmantojot elektronisku datu apmaiņu. Komisija izvērtē arī citus šķēršļus atkritumu netraucētai aprītei ES. Lai uzlabotu datu, kas attiecas uz otrreizējām izejvielām, pieejamību, Komisija pilnveidos nesen izveidoto Izejvielu informācijas sistēmu un atbalstīs ES mēroga pētījumus par izejvielu plūsmām. Tā arī atbalstīs datu ziņošanas uzlabošanu attiecībā uz atkritumu nosūtīšanu, tostarp izmantojot datus, kas pieejami pārrobežu elektroniskās datu apmaiņas kontekstā.

Būtisks faktors dinamiska otrreizējo izejvielu tirgus radīšanā ir pietiekams pieprasījums, ko veicina pārstrādāto materiālu izmantošana produktos un infrastruktūrā. Pieprasījums pēc dažām izejvielām (piemēram, papīra un metāla) jau ir augsts, savukārt pēc citām tas joprojām ir attīstības procesā. Pieprasījuma radīšanā un piegādes ķēžu veidošanā svarīgs būs privātā sektora ieguldījums; vairāki rūpniecības un ekonomikas dalībnieki ilgtspējas un ekonomisku iemeslu dēļ jau ir publiski apņēmušies nodrošināt noteiktu pārstrādātā satura līmeni produktos, kurus tie laiž tirgū. Tas ir jāveicina, ņemot vērā to, ka tirgus noteiktas iniciatīvas var būt ātrs reālu rezultātu sasniegšanas veids. Publiskās iestādes var veicināt pārstrādātu materiālu pieprasījumu ar iepirkumu politikas palīdzību.

- *Komisija sāks darbu pie kvalitātes standartu izstrādes otrreizējām izejvielām, kur tas ir nepieciešams (īpaši attiecībā uz plastmasu), un tā ierosina uzlabot noteikumus attiecībā uz stadiju, kad atkritumi vairs nav atkritumi.*
- *Komisija ierosinās pārskatītu ES regulējumu par mēslošanas līdzekļiem, lai atvieglotu organisko un no atkritumiem radīto mēslošanas līdzekļu atzīšanu vienotajā tirgū un tādējādi atbalstītu bioloģiskās barības vielas aprites ekonomikā.*
- *Komisija īstēnos vairākus pasākumus, lai atvieglotu ūdens atkārtotu izmantošanu, tostarp izstrādās tiesību akta priekšlikumu par minimālajām prasībām atkārtoti izmantotam ūdenim, piemēram, apūdeņošanai un gruntsūdens pievadīšanai.*
- *Komisija veiks analīzi un ierosinās iespējas radīt mijiedarbību starp tiesību aktiem par ķīmiskajām vielām, produktiem un atkritumiem, tostarp jautājumā par to, kā samazināt ķīmisko vielu, kas rada bažas, klātbūtni un uzlabot to izsekošanu produktos.*
- *Komisija pilnveidos nesen izveidoto Izejvielu informācijas sistēmu un atbalstīs ES mēroga pētījumus par izejvielu plūsmām.*

## 5. Prioritārās jomas

<sup>32</sup> Par to paziņots [7. vides rīcības programmā](#).

Vairākas jomas aprites ekonomikas kontekstā saskaras ar konkrētām problēmām to produktu vai vērtības ķēžu īpatnību, vides pēdas nospieduma vai atkarības no ārpuseiropas materiāliem dēļ. Problēmas šajās nozarēs jārisina mērķtiecīgā veidā, lai nodrošinātu, ka visā vērtības ķēdē pilnībā tiek ņemta vērā mijiedarbība starp dažādiem cikla posmiem.

## 5.1. Plastmasa

Lai pārietu uz aprites ekonomiku, ļoti svarīgi ir palielināt plastmasas pārstrādes apjomu. Plastmasas izmantošana ES ir pakāpeniski augusi, taču pārstrādāti tiek mazāk nekā 25 % no savāktajiem plastmasas atkritumiem un aptuveni 50 % tiek apglabāti poligonos. Liels plastmasas daudzums nonāk arī okeānos, un 2030. gada ilgtspējīgas attīstības mērķos ir iekļauta mērķvērtība visu veidu jūras piesārņojuma, ieskaitot jūras piedrazojuma, novēršanai un būtiskai samazināšanai. Lai novirzītu pārstrādājamo plastmasu no poligoniem un sadedzināšanas uz pārstrādi, ir ļoti svarīgas labāk izstrādātas dalītas savākšanas un sertifikācijas shēmas savākšanas un šķirošanas uzņēmumiem. Bīstamu ķīmisku piedevu klātbūtne var izraisīt tehniskas grūtības, un novatorisku plastmasas veidu rašanās rada jaunus jautājumus, piemēram, saistībā ar plastmasas bioloģisko noārdāmību. Tomēr inovācija attiecībā uz plastmasu var veicināt aprites ekonomiku, ja tiek nodrošināta pārtikas labāka uzglabāšana, uzlabota plastmasu pārstrādājamība vai samazināta transportlīdzekļos izmantoto materiālu masa.

Lai risinātu šos sarežģītus un svarīgos jautājumus, Komisija sagatavos stratēģiju, kurā tiks risinātas problēmas, ko visā vērtības ķēdē rada plastmasa, un tiks ņemts vērā viss tās dzīves cikls<sup>33</sup>. Tā arī rīkosies, lai īstenotu mērķi būtiski samazināt jūras piedrazojuma apjomu<sup>34</sup>. Direktīvas par ostas iekārtām<sup>35</sup> 2016. gada pārskatīšanas kontekstā Komisija risinās arī jautājumu par jūras piedrazošanu, ko veic kuģi, un izskatīs iespējas palielināt dražu piegādes apjomu ostu atkritumu uzņemšanas iekārtās un to pienācīgu apstrādi. Plastmasas pārstrādi palīdzēs veicināt arī vairāki citi šā rīcības plāna elementi, ieskaitot ekodizainu (sk. 1.1. sadaļu), ES mērķvērtību attiecībā uz plastmasas iepakojumu pārstrādi (3. sadaļa), kvalitātes standartus un darbību, kas atvieglos pārstrādājamas plastmasas pārrobežu tirdzniecību (4. sadaļa).

*- Komisija pieņems stratēģiju par plastmasu aprites ekonomikā, kurā tiks risināti tādi jautājumi kā pārstrādājamība, bioloģiskā noārdāmība, bīstamu vielu, kas rada bažas, klātbūtne dažās plastmasās un jūras dražas.*

<sup>33</sup> Šajā stratēģijā tiks iekļauti turpmāki pasākumi saistībā ar [Zaļo grāmatu par plastmasas atkritumiem](#).

<sup>34</sup> Eiropas Komisija paziņojumā "Ceļā uz aprites ekonomiku: bezatkritumu saimniecības programma Eiropai" ir ierosinājusi orientējošu mērķi "līdz 2020. gadam samazināt jūras piegružojumu ar cietajiem atkritumiem par 30 % attiecībā uz pludmalēs visbiežāk sastopamajiem 10 atkritumu veidiem, kā arī jūrā atrodamajiem zvejas rīkiem; attiecīgais saraksts jāpielāgo katra ES jūras reģiona (pavisam ir četri) specifiskajiem apstākļiem". Eiropā jau notiek darbs šīs mērķvērtības sasniegšanai.

<sup>35</sup> 2000/59/EK.

*- Pārskatītajos tiesību aktu priekšlikumos par atkritumiem Komisija ierosina vērienīgāku mērķi attiecībā uz plastmasas iepakojumu pārstrādi.*

## **5.2. Pārtikas atkritumi**

Pārtikas izšķērdēšana Eiropā ir arvien lielāka problēma. Pārtikas ražošanā, sadales kanālos un uzglabāšanā tiek izmantoti dabas resursi, un tas ietekmē vidi. Izmetot atkritumos uzturā derīgu pārtiku, šī ietekme tiek palielināta, un tas rada zaudējumus patērētājiem un ekonomikai. Pārtikas izšķērdēšanai ir arī svarīgs sociāls aspekts: būtu jāatvieglo tādas pārtikas ziedošana, kura joprojām ir derīga uzturā, bet kuru loģistikas vai tirdzniecības iemeslu dēļ nevar komercializēt. 2015. gada septembrī ANO Ģenerālā asambleja pieņēma ilgtspējīgas attīstības mērķus 2030. gadam, tostarp mērķi par 50 % samazināt izšķērdēto pārtiku uz iedzīvotāju mazumtirdzniecības un patērētāju līmenī, kā arī samazināt pārtikas zudumus ražošanas un piegādes ķēdēs. Eiropas Savienība un tās dalībvalstis ir apņēmušās sasniegt šo mērķi.

Pārtikas izšķērdēšana notiek visā vērtības ķēdē: ražošanā un pārtikas sadales kanālos, veikalos, restorānos, ēdināšanas vietās un mājvietās. Tāpēc ir īpaši grūti aprēķināt pārtikas atkritumu daudzumu – mūsdienās nav saskaņotas un uzticamas metodes pārtikas atkritumu daudzuma aprēķināšanai Eiropas Savienībā, un tas publiskajām iestādēm padara grūtāku šādu atkritumu apjoma, izcelsmes un rašanās pārmaiņu tendenču novērtēšanu. Mērīšanas jautājuma risināšana ir būtisks solis ceļā uz problēmas izpratni, saskaņotu uzraudzību un ziņošanu, kā arī lietderīgu apmaiņu ar labāko praksi visā Eiropas Savienībā. Komisija ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām izstrādās kopīgu ES metodiku pārtikas atkritumu apjoma mērīšanai.

Lai novērstu pārtikas izšķērdēšanu un rastu risinājumus atšķirīgās situācijās dažādās valstīs un reģionos, ir svarīga dalībvalstu, reģionu, pilsētu un uzņēmumu rīcība visā vērtības ķēdē. Lai mainītu rīcību, ir vajadzīgas izpratnes veicināšanas kampaņas. Komisija atbalsta izpratnes veicināšanu valsts, reģionālā un vietējā līmenī un pārtikas izšķērdēšanas novēršanas labākās prakses izplatīšanu<sup>36</sup>.

Komisija arī izveidos platformu, kas būs veltīta pārtikas atkritumiem, un tajā tā apvienos dalībvalstis un visus pārtikas ķēdes dalībniekus. Šī platforma atbalstīs pārtikas atkritumu samazināšanas mērķvērtības sasniegšanu saskaņā ar ilgtspējīgas attīstības mērķiem, veicot attiecīgus pasākumus, iesaistot ieinteresētās personas, ļaujot apmainīties ar vērtīgām un sekmīgām inovācijām un veicot salīdzinošo novērtēšanu.

ES rīcība ir svarīga arī jomās, kurās pārtikas atkritumi var rasties ES tiesību aktu interpretācijas vai īstenošanas veida dēļ. Šajā sakarībā Komisija veiks pasākumus divās jomās: noteikumi par pārtikas ziedošanu pārtikas bankām un nekaitīgas nepārdotas pārtikas izmantošana par resursu dzīvnieku barībā.

Cita joma, kurā vajadzētu rīkoties, ir derīguma termiņa marķējums, īpaši marķējums "ieteicams līdz". Šādu marķējumu var nepareizi interpretēt kā derīguma termiņa beigas un

<sup>36</sup> [http://ec.europa.eu/food/safety/food\\_waste/stop/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/stop/index_en.htm).

tādējādi izmest nekaitīgu, uzturā derīgu pārtiku. Komisija izpētīs, kā var veicināt derīguma termiņa marķējuma labāku lietojumu un izpratni dažādu pārtikas ķēdes dalībnieku vidū. ES arī ir pieņēmusi pasākumus, lai novērstu to, ka uzturā lietojamās zivis no zvejas kuģiem tiek izmestas atpakaļ jūrā<sup>37</sup>.

*Lai atbalstītu ilgtspējīgas attīstības mērķu pārtikas atkritumu mērķvērtības sasniegšanu un lai palielinātu pārtikas piegādes ķēdes dalībnieku ieguldījumu, Komisija:*

*- izstrādās kopīgu ES metodiku pārtikas atkritumu daudzuma mērīšanai un noteiks attiecīgus indikatorus. Tā izveidos platformu, kurā iesaistīsies dalībvalstis un ieinteresētās personas un kura atbalstīs ilgtspējīgas attīstības mērķu pārtikas atkritumu mērķvērtību sasniegšanu, ļaujot apmainīties ar labāko praksi un veicot laika gaitā panākto sasniegumu novērtējumu;*

*- veiks pasākumus, lai precizētu ES tiesību aktus, kas attiecas uz atkritumiem, pārtiku un barību, un atvieglotu pārtikas ziedošanu, kā arī agrāko pārtikas ķēdes pārtikas produktu un blakusproduktu izmantošanu barības ražošanā, neapdraudot pārtikas un barības nekaitīgumu, kā arī*

*- pētīs veidus, kā uzlabot to, kā pārtikas ķēdes dalībnieki izmanto un patērētāji izprot derīguma termiņa marķējumu, jo īpaši pievēršot uzmanību marķējumam "ieteicams līdz".*

### 5.3. Kritiski svarīgās izejvielas

Kritiski svarīgās izejvielas ir ekonomiski ļoti nozīmīgas Eiropas Savienībā, un vienlaikus tās ir pakļautas apgādes traucējumu riskam<sup>38</sup>; dažos gadījumos to ieguve arī būtiski ietekmē vidi. Tās nereti tiek izmantotas elektroniskajās ierīcēs<sup>39</sup>. Šo izejvielu pašreizējais ārkārtīgi zemais pārstrādes līmenis nozīmē to, ka tiek zaudētas ievērojamas ekonomiskās iespējas. Visu šo iemeslu dēļ kritiski svarīgo izejvielu reģenerācijas apjoma palielināšana ir viens no jautājumiem, kas jārisina, pārejot uz pilnīgāku aprites ekonomiku.

Pašreizējie ES tiesību akti sekmē elektronisko iekārtu atkritumu pārstrādi, tostarp ar obligāto mērķvērtību palīdzību<sup>40</sup>, taču kritiski svarīgo izejvielu reģenerāciju var nodrošināt tikai ar augstas kvalitātes pārstrādi. Viena no problēmām ir produktu, kas satur šādus materiālus, savākšana, izjaukšana un pārstrāde. Būs ļoti svarīgi uzlabot elektronisko ierīču pārstrādājamību, uzlabojot produktu izstrādi (sk. 1.1. sadaļu), un tādējādi tiks uzlabota pārstrādes procesa ekonomiskā dzīvotspēja. Komisija pārskatītajos priekšlikumos par atkritumiem mudina dalībvalstis veicināt kritiski svarīgo izejvielu pārstrādi.

Citi šķēršļi ir nepietiekama informācijas apmaiņa starp elektronisko produktu ražotājiem un pārstrādātājiem, pārstrādāšanas standartu trūkums un datu trūkums ekonomikas dalībniekiem par pārstrādāto kritiski svarīgo izejvielu potenciālu. Šādus materiālus varētu reģenerēt arī

<sup>37</sup> Regulas (ES) Nr. 1380/2013 par kopējo zivsaimniecības politiku 15. pants.

<sup>38</sup> Eiropas Komisija ir uzskaitījusi kritiski svarīgās izejvielas šajā vietnē:

[http://ec.europa.eu/enterprise/policies/raw-materials/critical/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/enterprise/policies/raw-materials/critical/index_en.htm). To vidū ir, piemēram, retzemju elementi un citi dārgmetāli, taču arī fosfors.

<sup>39</sup> Piemēram, retzemju elementi elektroniskajos displejos vai dārgmetāli iespaidshēmas platēs.

<sup>40</sup> [http://ec.europa.eu/environment/waste/weee/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/environment/waste/weee/index_en.htm).



poligonos (piemēram, no izmestajām elektroniskajām ierīcēm) vai dažos gadījumos no kalnrūpniecības atkritumiem. Komisija izstrādā pētniecības un inovācijas programmas, strādā pie datu un informācijas apmaiņas, un tā veicinās labāko praksi saistībā ar visiem šiem jautājumiem. Lai nodrošinātu saskaņotu un rezultatīvu pieeju un svarīgus datu avotus, kā arī noskaidrotu turpmākas darbības iespējas, tā sagatavos ziņojumu par kritiski svarīgajām izejvielām aprites ekonomikā.

*- Komisija īsteno vairākus pasākumus, lai veicinātu kritiski svarīgo izejvielu reģenerāciju, un sagatavos ziņojumu, kurā iekļaus labāko praksi un aprakstīs turpmākas darbības iespējas.*  
*- Komisija pārskatītajos priekšlikumos par atkritumiem arī mudinās dalībvalstis rīkoties šajā jomā.*

#### **5.4. Būvniecība un ēku nojaukšana**

Būvniecība un ēku nojaukšana apjoma ziņā ir viens no lielākajiem atkritumu avotiem Eiropā. Daudzus materiālus var pārstrādāt vai izmantot atkārtoti, taču atkārtotas izmantošanas un pārstrādes rādītāji ES valstīs ir atšķirīgi. Būvniecības nozare arī ietekmē ēku un infrastruktūras ekoloģiskos raksturlielumus visa to dzīves cikla laikā.

Būvgružu un ēku nojaukšanas atkritumu pārstrādi veicina ES mēroga obligātā mērķvērtība<sup>41</sup>, taču, lai uzlabotu atkritumu apsaimniekošanu šajā nozarē, joprojām jārisina problēmas, kas rodas praksē. Piemēram, vērtīgi materiāli ne vienmēr tiek identificēti, vākti atsevišķi vai adekvāti reģenerēti. Lai to risinātu, Komisija izstrādās konkrētas vadlīnijas attiecībā uz ēku nojaukšanu, tostarp par bīstamo atkritumu apstrādi, un pārskatītajos priekšlikumos par atkritumiem tā veicina būvgružu un ēku nojaukšanas atkritumu šķirošanas sistēmas. Tā palīdzēs izplatīt labāko praksi, izstrādājot brīvprātīgus pārstrādes protokolus, kas balstīti uz augstākajiem kopīgajiem standartiem katrai atkritumu plūsmai. Komisija pašlaik arī veic pētījumu, lai noteiktu būvgružu un ēku nojaukšanas atkritumu pārstrādes šķēršļus un veicinošos faktorus, kā arī labāko praksi šajā jomā.

Ņemot vērā ēku ilgo kalpošanas laiku, ir būtiski veicināt projektēšanas uzlabošanu, kas samazinās ēku ietekmi uz vidi, palielinās to komponentu ilgzturību un uzlabos pārstrādājamību. Komisija izstrādās indikatorus, ar kuru palīdzību var novērtēt ekoloģiskos raksturlielumus ēkas dzīves cikla laikā<sup>42</sup>, un ar lieliem demonstrējumu projektiem un vadlīnijām par zaļo publisko iepirkumu veicinās šo rādītāju izmantošanu attiecībā uz celtniecības projektiem.

*- Komisija veiks virkni darbību, lai nodrošinātu vērtīgu resursu reģenerāciju un atkritumu pienācīgu apsaimniekošanu būvniecības un ēku nojaukšanas nozarē un lai veicinātu ēku ekoloģisko raksturlielumu novērtēšanu.*

<sup>41</sup> [http://ec.europa.eu/environment/waste/construction\\_demolition.htm](http://ec.europa.eu/environment/waste/construction_demolition.htm).

<sup>42</sup> Piemērojot [paziņojumu "Resursu efektivitātes iespējas celtniecības nozarē"](#).

## 5.5. Biomasa un bioprodukti

Bioizejvielas, t. i., izejvielas, kas balstītas uz bioloģiskiem resursiem (piemēram, koksne, kultūraugi vai šķiedras) var izmantot plašā ražojumu klāstā (būvniecībā, mēbelēs, papīrā, pārtikā, tekstilizstrādājumos, ķīmiskajās vielās utt.), kā arī enerģijas iegūšanas vajadzībām (piemēram, biodeģvielai). Tādējādi bioekonomika nodrošina alternatīvas no fosilām izejvielām iegūtiem ražojumiem un enerģijai un var sniegt ieguldījumu aprites ekonomikā. Bioizejvielām var būt arī priekšrocības, kas saistītas ar to atjaunojamību, bioloģisko noārdāmību un kompostējamību. Tomēr, izmantojot bioresursus, ir jāpievērš uzmanība ietekmei uz vidi to aprites ciklā un ilgtspējīgai iegūšanai. To izmantošanas dažādās iespējas var radīt arī konkurenci attiecībā uz tiem un līdz ar to lielu zemes izmantošanas noslodzi. Komisija izvērtēs tās 2012. gada bioekonomikas stratēģijas<sup>43</sup> ieguldījumu aprites ekonomikā un vajadzības gadījumā apsvērs tās atjaunināšanu.

Aprites ekonomikā vajadzības gadījumā būtu jāveicina atjaunojamo resursu izmantošana pēc kaskādes principa, kas paredz vairākus atkārtotas izmantošanas un pārstrādes ciklus. Bioizejvielas, piemēram, koksni, var izmantot dažādos veidos, un tās var vairākas reizes atkārtoti izmantot un pārstrādāt. Tas ir saistīts ar atkritumu hierarhijas izmantošanu (ieskaitot pārtikai – sk. 5.2. sadaļu) un vispārīgāk – ar tādu iespēju izmantošanu, kuras kopumā rada videi labvēlīgāko rezultātu. Valsts līmeņa pasākumi, piemēram, ražotāja paplašinātas atbildības shēmas attiecībā uz mēbelēm un koka iepakojumu vai koksnes atsevišķa savākšana, var radīt pozitīvu ietekmi. Komisija strādās pie labākās prakses noteikšanas un izplatīšanas šajā nozarē un veicinās inovāciju; pārskatītajos tiesību aktu priekšlikumos par atkritumiem ir iekļauta arī obligāta ES līmeņa mērķvērtība izlietotajam koka iepakojumam. Turklāt Komisija, izvērtējot bioenerģijas ilgtspēju saskaņā ar Enerģētikas Savienību, veicinās sinerģiju ar aprites ekonomiku.

Ir pierādījies, ka šai uz bioloģiskiem resursiem balstītajai nozarei ir inovācijas potenciāls jaunu materiālu, ķīmisko vielu un procesu jomā, un tas var kļūt par aprites ekonomikas neatņemamu daļu. Šā potenciāla realizēšana ir īpaši atkarīga no ieguldījumiem biorafinēšanas rūpnīcās, kas spēj apstrādāt biomasu un bioloģiskos atkritumus dažādiem galalietojumiem. ES atbalsta šādus ieguldījumus un citus bioekonomikā balstītus novatoriskus projektus, piešķirot pētniecības finansējumu<sup>44</sup>.

- Komisija veicinās bioresursu efektīvu izmantošanu, izmantojot virkni pasākumu, ieskaitot vadlīnijas un labākās prakses izplatīšanu par kaskādes tipa biomasas izmantošanu un atbalstu inovācijai bioekonomikā.

- Pārskatītajos tiesību aktu priekšlikumos par atkritumiem ir iekļauta mērķvērtība, kas attiecas uz koka iepakojumu pārstrādi, un noteikums, kas nodrošinās bioloģisko atkritumu atsevišķu savākšanu.

<sup>43</sup> COM(2012) 60.

<sup>44</sup> <http://ec.europa.eu/research/bioeconomy/index.cfm>.

## 6. Inovācija, ieguldījumi un citi horizontālie pasākumi

Pāreja uz aprites ekonomiku nozīmē sistēmiskas pārmaiņas. Papildus mērķtiecīgiem pasākumiem, kas ietekmē katru vērtības ķēdes posmu un svarīgās nozares, ir jārada apstākļi, kuros aprites ekonomika spēj uzplaukt un ir iespējams mobilizēt resursus.

Inovācijai šajās sistēmiskajās pārmaiņās būs liela nozīme. Lai pārvērtētu pašreizējos ražošanas un patēriņa veidus un lai pārveidotu atkritumus produktos ar augstu pievienoto vērtību, būs vajadzīgas jaunas tehnoloģijas, procesi, pakalpojumi un darījumdarbības modeļi, kas ietekmēs ekonomikas un sabiedrības nākotni. Tādējādi pētniecības un inovācijas atbalsts būs svarīgs faktors pārejas sekmēšanā; tas veicinās arī ES rūpniecības konkurētspēju un modernizāciju. Pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" 2016.–2017. gada darba programmā ietilpst svarīga iniciatīva "Rūpniecība aprites ekonomikā 2020", kurā vairāk nekā 650 miljoni euro tiks piešķirti demonstrējumu projektiem, kuri atbalsta aprites ekonomikas un rūpniecības konkurētspējas mērķus dažādās rūpniecības un pakalpojumu darbībās ES, ieskaitot pārstrādes rūpniecību, ražošanu un jaunus darījumdarbības modeļus. Tajā izvērtēta arī izmēģinājuma pieeja, kuras mērķis ir palīdzēt novatoriem, kas saskaras ar regulatīviem šķēršļiem (piemēram, dažādi interpretējamiem tiesību aktu noteikumiem), proti, noslēgt nolīgumus ar ieinteresētajām personām un publiskajām iestādēm ("inovācijas nolīgumi").

Šī iniciatīva ir viena no "Apvārsnis 2020" pašreizējām programmām, kuras atbalsta inovatīvus projektus, kas saistīti ar aprites ekonomiku, tādās jomās kā atkritumu rašanās novēršana un atkritumu apsaimniekošana, pārtikas atkritumi, pārražošana, ilgtspējīga pārstrādes rūpniecība, rūpnieciskā simbioze un bioekonomika<sup>45</sup>. Šīs programmas papildinās Ekoinovācijas rīcības plāna ieviešana<sup>46</sup>.

Nozīmīgas pētniecības un inovācijas finansēšanas iespējas ir pieejamas arī saskaņā ar kohēzijas politiku: aprites ekonomika ir viena no prioritātēm, ko dalībvalstis un reģioni uzsvēruši savās pārdomātas specializācijas stratēģijās<sup>47</sup>. Komisija tiem piedāvās turpmāku atbalstu, tostarp arī ar pārdomātas specializācijas platformas palīdzību.

Aprites ekonomikas attīstībai būs nepieciešami arī publiskie un privātie finansējuma avoti, lai sekmētu tehnoloģiju un procesu uzlabošanu, attīstītu infrastruktūru un uzlabotu sadarbību ar vērtības ķēdes dalībniekiem. Būtisks atbalsts šo mērķu īstenošanai ir paredzēts tādās ES finansējuma programmās kā kohēzijas politikas fondi, *LIFE* un *COSME*. Piemēram, kohēzijas politikas fondu mērķis ir palielināt programmu daudzumu, kuras atbalsta aprites ekonomiku, tostarp atkārtotu izmantošanu un remontēšanu, uzlabotus ražošanas procesus, produktu

---

<sup>45</sup> Pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" 2014.–2015. gada darba programma; uzaicinājums iesniegt priekšlikumus prioritārajā jomā "Atkritumi: resurss atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un reģenerētajām izejvielām"; [http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2014\\_2015/main/h2020-wp1415-climate\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2014_2015/main/h2020-wp1415-climate_en.pdf); Septītās pētniecības pamatprogrammas vides aizsardzības tēma, 2013. gada uzaicinājums iesniegt priekšlikumus attiecībā uz resursefektivitāti: [http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/fp7/132129/f-wp-201301\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/fp7/132129/f-wp-201301_en.pdf).

<sup>46</sup> [http://ec.europa.eu/environment/ecoap/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/environment/ecoap/index_en.htm).

<sup>47</sup> <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/home>.

izstrādi un MVU<sup>48</sup>. Šajā kontekstā Komisija, izmantojot mērķtiecīgu informēšanu, palīdzēs dalībvalstīm, reģioniem un pašvaldībām to aprites ekonomikas pieejas stiprināšanā. Privātais finansējums jāvirza uz aprites ekonomikas radīto jauno iespēju finansēšanu. Savukārt finanšu nozarē šādi projekti var būtiski atšķirties no ierastās darbības. Lai finansētu šādus ieguldījumus, viens no iespējamiem instrumentiem ir Eiropas Stratēģisko investīciju fonds (ESIF). Lai mudinātu pieteikties finansējumam, Komisija kopā ar Eiropas Investīciju banku (EIB) un Eiropas Investīciju konsultāciju centru informēs par šādu iespēju un atbalstīs to, ka tiek attīstīti projekti un ieguldījumu platformas, kas saistītas ar aprites ekonomiku, piemēram, plastmasas pārstrādes vai izrakteņu jomā. Tiks veikts darbs, lai attīstītu starpnozaru kopas un apvienotu resursus projektu izstrādei ar Eiropas dimensiju<sup>49</sup>. Turklāt aprites ekonomikas projekti var saņemt atbalstu no EIB konsultāciju un finansēšanas rīkiem programmā *InnovFin*.<sup>50</sup> Komisija izvērtē arī iespēju kopā ar EIB un valstu bankām izveidot platformu, kas paredzēta aprites ekonomikas finansēšanas atbalstam.

Būtisku ieguldījumu aprites ekonomikā sniegs MVU, tostarp sociālie uzņēmumi, – tie ir īpaši aktīvi tādās jomās kā pārstrāde, remonts un inovācijas. Tomēr arī tie saskaras ar konkrētām problēmām, piemēram, piekļuvi finansējumam un grūtībām ņemt vērā aprites ekonomiku, ja tā nav šo uzņēmumu galvenā darbības joma. Kā noteikts 2014. gada Zaļās rīcības plānā MVU<sup>51</sup>, Komisija veic pasākumus, lai atbalstītu šos uzņēmumus, analizētu šķēršļus, ar ko tie saskaras attiecībā uz labāku resursu izmantojumu un atkritumu apsaimniekošanu, un veicinātu inovāciju un sadarbību starp nozarēm un reģioniem. Komisija dara pieejamu finansējumu arī sociālajiem uzņēmumiem<sup>52</sup>.

Lai pārietu uz aprites ekonomiku, būs vajadzīgs arī kvalificēts darbaspēks ar īpašām un dažreiz jaunām prasmēm, kā arī nodarbinātības iespējas un sociālais dialogs. Ja visos līmeņos būs jāattīsta atbilstīgas prasmes, tās būs jāiekļauj izglītības un apmācības sistēmā. Komisija veic turpmākus pasākumus saistībā ar Videi nekaitīgas nodarbinātības iniciatīvu<sup>53</sup> – pasākumus vajadzību prognozēšanai un prasmju pilnveides veicināšanai, kā arī pasākumus darbvietu radīšanas atbalstam zaļajā ekonomikā. Tā rīkojas, izmantojot arī gaidāmo jaunu prasmju programmu Eiropai.

Aprites ekonomikas un piegādes ķēžu globālā dimensija izpaužas tādās jomās kā ilgtspējīga ieguve, jūras druzas, pārtikas atkritumi un arvien globālāks otrreizējo izejvielu tirgus. Īstenojot šo rīcības plānu, Komisija cieši sadarbosies ar starptautiskām organizācijām un citiem ieinteresētajiem partneriem, un šī sadarbība veidos daļu no globālajiem pasākumiem 2013. gada ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanai.

<sup>48</sup> [http://ec.europa.eu/regional\\_policy/en/policy/what/investment-policy/](http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/what/investment-policy/).

<sup>49</sup> <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0209:FIN:LV:PDF>.

<sup>50</sup> <http://www.eib.org/products/blending/innovfin/?lang=en> – Komisija paplašinās *InnovFin* instrumenta darbības jomu, lai nodrošinātu plašāka novatorisku aprites ekonomikas projektu spektra atbilstību atbalsta saņemšanai.

<sup>51</sup> <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52014DC0440>.

<sup>52</sup> Izmantojot ES Nodarbinātības un sociālās inovācijas programmu (*EaSI*):

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1081>.

<sup>53</sup> [COM\(2014\) 446](http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1081).

Visbeidzot, Komisija aktīvi iesaistīs ieinteresētās personas šā rīcības plāna īstenošanā, jo īpaši izmantojot esošās nozaru platformas. Papildus tiks sniegts arī turpmāks atbalsts publiskā un privātā sektora partnerībām, brīvprātīgām darījumdarbības pieejām, labākās prakses apmaiņai starp dalībvalstīm un reģioniem, kā arī notiks apspriešanās ar sociālajiem partneriem tad, kad pārmaiņām varētu būt nozīmīgas sociālās sekas.

- *Pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" 2016.–2017. gada darba programmā ietilpst svarīga iniciatīva "Rūpniecība aprites ekonomikā 2020" ar finansējumu, kas pārsniedz 650 miljonus euro.*

- *Komisija sāks īstenot izmēģinājuma pieeju attiecībā uz "inovācijas nolīgumiem", lai noteiktu un novērstu iespējamās regulatīvos šķēršļus novatoriem.*

- *Komisija pastiprinās savu darbību, lai mobilizētu ieinteresētās personas attiecībā uz aprites ekonomiku un īpaši attiecībā uz šā rīcības plāna īstenošanu. Tā arī veiks mērķtiecīgu informēšanu, lai veicinātu aprites ekonomikas projektu izstrādi dažādiem ES finansējuma avotiem, jo īpaši kohēzijas politikas fondiem.*

## **7. Progresu uzraudzība virzībā uz aprites ekonomiku**

Lai novērtētu progresu virzībā uz pilnīgāku aprites ekonomiku un rīcības rezultativitāti ES un valstu līmenī, ir svarīgi izveidot uzticamu rādītāju kopu. Šīs uzraudzības pamats var būt daudzi noderīgi dati, ko jau vāc *Eurostat*. Turklāt dati un analīze, kas būs īpaši lietderīgi progresu novērtēšanā, ir iekļauti Resursefektivitātes rezultātu pārskatā<sup>54</sup> un Izejvielu rezultātu pārskatā<sup>55</sup>.

Uz šā pamata Komisija cieši sadarbosies ar Eiropas Vides aģentūru (EVA) un apspriedīsies ar dalībvalstīm, lai ierosinātu vienotu un rezultatīvu aprites ekonomikas uzraudzības sistēmu. Šī sistēma papildinās abus iepriekš minētos rezultātu pārskatus, un tā saturēs svarīgu indikatoru kopu, kas attiecas uz galvenajiem aprites ekonomikas elementiem. Tie tiks publicēti saistībā ar Komisijas ziņojumu par ilgtspējīgās attīstības mērķiem un iekļaus jaunus rādītājus attiecībā uz pārtikas atkritumiem (sk. 5.2. sadaļu) un rādītājus, kas balstīti uz pašreizējiem *Eurostat* un citiem oficiālajiem datiem, tādās jomās kā galveno izejmateriālu piegāžu drošība, remonts un atkārtota izmantošana, atkritumu rašanās, atkritumu apsaimniekošana, otrreizējo izejvielu tirdzniecība Eiropas Savienībā un trešās valstīs un pārstrādātu materiālu izmantošana ražojumos. Vajadzības gadījumā tiks uzlabota esošo datu kvalitāte. Komisija ziņos par šā rīcības plāna īstenošanas progresu piecus gadus pēc tā pieņemšanas.

<sup>54</sup> <http://ec.europa.eu/eurostat/web/environmental-data-centre-on-natural-resources/resource-efficiency-indicators/resource-efficiency-scoreboard>.

<sup>55</sup> Izveidots saistībā ar Eiropas Inovācijas partnerību izejvielu jomā; tiks publicēts šeit: <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/eip-raw-materials/en/content/eip-raw-materials-monitoring-and-evaluation-scheme>.

*Ciešā sadarbībā ar EVA un apspriežoties ar dalībvalstīm, Komisija izstrādās aprites ekonomikas uzraudzības sistēmu, kura, pamatojoties uz esošajiem ticamajiem datiem<sup>56</sup>, rezultātīvi mērīs panākumus.*

## **8. Secinājums**

Šajā rīcības plānā ir noteiktas konkrētas un vērienīgas ES pilnvaras, lai atbalstītu pāreju uz aprites ekonomiku. Būs vajadzīga arī dalībvalstu, reģionu un pilsētu visu valdības līmeņu un attiecīgo ieinteresēto personu pastāvīga plašāka iesaiste. Komisija aicina Eiropas Parlamentu un Padomi apstiprināt šo rīcības plānu un aktīvi iesaistīties tā īstenošanā, cieši sadarbojoties ar visām ieinteresētajām personām.

---

<sup>56</sup> Un jaunajiem datiem par pārtika atkritumiem (sk. 5.2. sadaļu).